

CZĘŚĆ

I.

Zobowiązania

Zagadnienia ogólne

[art. 353–365 KC]

Zobowiązania dotyczą przede wszystkim społecznym sposobów wymiany dóbr i usług. Zajmują się ważną i bogatą sferą obrotu majątkowego między podmiotami prawa cywilnego, dlatego też stanowią znaczącą objętościowo część KC. Skomplikowana sieć stosunków zobowiązaniowych wymaga każdorazowo dokładnej analizy. Kładzie się przy tym nacisk na przydawanie konkretnej ochrony prawnej uczestnikom obrotu, tak aby zapewnić efektywność wymiany dóbr, naprawiać wyrządzone szkody i uwzględniać bezpodstawne przesunięcia majątkowe.

I. Prawo zobowiązań

Prawo zobowiązań to dział prawa cywilnego odnoszący się do regulacji stosunków zobowiązaniowych, w których dominują prawa podmiotowe o charakterze względnym.

Prawo zobowiązań normuje obrót majątkowy między podmiotami prawa cywilnego, zajmując się zwłaszcza:

- obrotem pieniędzmi, dobrami i usługami;
- odpowiedzialnością odszkodowawczą – ochroną przed uszczerbkiem majątkowym i niemajątkowym wraz ze sposobami kompensowania ich.

Głównym źródłem prawa zobowiązań jest księga trzecia KC, sporadycznie inne księgi KC. Przepisy o zobowiązaniach podzielono na dwie części.

Część ogólna [art. 353–534 KC]	obejmuje przepisy znajdujące zastosowanie do różnych typów stosunków zobowiązaniowych
Część szczególna [art. 353–921 KC]	obejmuje przepisy odnoszące się do konkretnych, poszczególnych typów stosunków zobowiązaniowych (głównie umów)

Podział ten nie jest ścisły i nie został w kodeksie uwidoczniony *expressis verbis*.

Źródłami prawa zobowiązań są też inne akty normatywne zawierające regulacje zobowiązań. Można tu wymienić np.: ustawę prawo wekslowe, ustawę prawo czekowe, ustawę o ochronie lokatorów, prawo upadłościowe i naprawcze, prawo bankowe czy KSH.

UWAGA! Stosując prawo zobowiązań, w pierwszej kolejności sięga się do przepisów szczególnych (zawartych w części szczególnej trzeciej książki KC lub w ustawie szczególnej). W braku odpowiedniego przepisu należy zastosować przepisy części ogólnej prawa zobowiązań.

1. Cechy szczególne zobowiązania

Zobowiązanie polega na tym, że wierzyciel może żądać od dłużnika świadczenia, a dłużnik powinien świadczenie to spełnić. **[art. 353 § 1 KC]** Świadczenie może polegać na działaniu albo na zaniechaniu. **[art. 353 § 2 KC]**

STRUKTURA STOSUNKU ZOBOWIĄZANIOWEGO	
Podmioty	wierzyciel (strona uprawniona) i dłużnik (strona zobowiązana)
Treść	skorelowane z sobą uprawnienia wierzyciela i obowiązki dłużnika
Przedmiot	świadczenie
Przedmiot długu	zachowanie lub zespół zachowań, jakie dłużnik ma podjąć w interesie wierzyciela

Model przedstawiany w art. 353 KC ma charakter uproszczony: w rzeczywistości stosunki zobowiązaniowe są konstrukcjami złożonymi, w których świadczenie składa się np. z różnych zachowań, może być oznaczone

alternatywnie, strony są wobec siebie wzajemnie wierzycielami i dłużnikami, po każdej stronie stosunku występuje wielość podmiotów (kilku wierzycieli i kilku dłużników).

Oprócz stron w postaci wierzyciela i dłużnika w zobowiązaniu wystąpić może wyjątkowo osoba trzecia niebędąca jego stroną, ale posiadająca swoje obowiązki lub uprawnienia (np. spełnienie świadczenia na rzecz osoby trzeciej, art. 393 KC).

W uprawnieniach oraz obowiązkach stron stosunku zobowiązaniowego różnimy:

- dług – obowiązki dłużnika obejmujące dane zachowania składające się na świadczenie dłużnika. W wielu przypadkach dług i odpowiedzialność dłużnika pokrywają się z sobą – wierzyciel może wymusić na dłużniku realizację obowiązków. Co do zasady, dłużnik odpowiada majątkowo w zakresie nieograniczonym (majątkiem obecnym i przyszłym), ale zdarzają się przypadki odmienne polegające na:
 - nieponoszeniu odpowiedzialności przez dłużnika przy zobowiązaniach niezupełnych (naturalnych), gdzie wierzyciel nie może wyegzekwować świadczenia (np. przedawnienie roszczeń majątkowych, art. 117 KC, świadczenia z gry lub z zakładu, art. 413 KC);
 - ograniczeniu odpowiedzialności dłużnika, gdzie świadczenie można wyegzekwować tylko w części lub z określonej części majątku dłużnika;
- wierzytelność – ogół roszczeń wierzyciela powiązanych ze świadczeniem; ma charakter uprawnień względnych, odnoszących się tylko do osoby oznaczonej.

2. Cechy i rodzaje świadczeń

Cechami świadczenia są:

- istnienie przedmiotu zobowiązania lub przedmiotu długu;
- zachowanie dłużnika zgodne z treścią określonego stosunku prawnego;
- jego wartość samoistna (jest korzystne dla uprawnionego);
- możliwość spełnienia go;
- poleganie na działaniu (dawaniu, czynieniu czegoś, zrobieniu czegoś) albo na zaniechaniu (nieczynieniu czegoś);
- konieczność oznaczenia najpóźniej w chwili wykonania zobowiązania;

- odnoszenie się najczęściej do jakiegoś przedmiotu (przedmiotu świadczenia) o charakterze materialnym lub niematerialnym. Istnieją jednak zobowiązania, w których nie występuje przedmiot świadczenia (np. zlecenie).

RODZAJE ŚWIADCZEŃ	
Oznaczone indywidualnie	przedmiotem świadczenia jest rzecz oznaczona co do tożsamości, mająca swoje niepowtarzalne i indywidualne cechy (np. konkretny egzemplarz samochodu danej marki o szczególnym numerze VIN, konkretna nieruchomość objęta określoną księgą wieczystą)
Oznaczone gatunkowo	przedmiotem świadczenia jest rzecz oznaczona co do gatunku przez wskazanie jedynie cech rodzajowych (np. tona piasku, trzy kubiki drewna bukowego)
Podzielne	świadczenie jest podzielne, jeżeli może być spełnione częściowo bez istotnej zmiany przedmiotu lub wartości (np. świadczenie rzeczy oznaczonych co do gatunku, zapłata sumy pieniężnej) [art. 379 § 2 KC]
Niepodzielne	świadczenie, które nie może być spełnione częściowo bez istotnej zmiany przedmiotu lub wartości (np. wynajęcie zwierzęcia, przeniesienie własności nieruchomości)
Jednorazowe	określone przez wskazanie повинного zachowania dłużnika bez odnoszenia się do kryterium czasu – może składać się z kilku czynności i trwać przez dłuższy czas, ale kryterium czasu nie definiuje rozmiaru świadczenia (np. wykonanie robót budowlanych)
Okresowe	świadczenia powtarzające się w regularnych odstępach czasu przez okres trwania stosunku prawnego; każde ze świadczeń okresowych jest świadczeniem samoistnym (np. czynsz najmu, zapłata odsetek od kapitału)
Ciągłe	świadczenia polegające na stałym określonym zachowaniu się dłużnika przez cały czas trwania stosunku prawnego
Rezultatu	dłużnik poprzez swoje świadczenie ma zapewnić wierzycielowi osiągnięcie zamierzonego rezultatu (np. świadczenie przyjmującego zamówienie z umowy o dzieło)
Starannego działania	dłużnik nie zobowiązuje się do osiągnięcia celu, ale do dołożenia określonej staranności dla jego uzyskania; cel nie wchodzi w treść zobowiązania (np. świadczenie zleceniobiorcy z umowy zlecenia)

Główne	świadczenie stanowiące podstawowy przedmiot danego zobowiązania
Uboczne	świadczenia o charakterze pobocznym pojawiające się obok świadczenia głównego (np. odsetki za opóźnienie w płatności)
Dodatkowe	świadczenia o charakterze incydentalnym, często wprowadzane zgodną wolą stron (np. świadczenia z kar umownych)

3. Źródła powstania zobowiązania

Zobowiązania wynikają z różnych zdarzeń prawnych, które klasyfikuje się dla łatwiejszego systematyzowania danego stosunku zobowiązaniowego – źródło powstania zobowiązania wpływa bowiem na całość relacji zobowiązaniowej.

W KC nie umieszczono systematyzacji źródeł zobowiązań, ale normuje on istotne przypadki powstawania zobowiązań.

Jako źródła zobowiązań wymienić należy:

- czynność prawną – np. umowę;
- czyn niedozwolony – np. spowodowanie wypadku drogowego, skutkiem którego pasażer odnosi szkodę na osobie;
- orzeczenie sądowe – np. zasądzenie zwrotu kosztów postępowania na rzecz strony wygrywającej proces;
- akt administracyjny – np. nałożenie grzywny mocą decyzji administracyjnej;
- inne zdarzenia – np. bezpodstawne wzbogacenie czy też prowadzenie cudzych spraw bez zlecenia.

4. Zasada swobody umów

Strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. [art. 353¹ KC]

Zasada ta oznacza swobodę kształtowania treści stosunków zobowiązaniowych. Można zatem swobodnie zawierać umowę, zmieniać ją czy rozwiązywać. Zasada ta nie rozciąga się na jednostronne czynności prawne i dotyczy wyłącznie umów.

Swoboda umów zobowiązaniowych niesie z sobą **dyrektywę interpretacyjną**, zgodnie z którą większość norm prawa zobowiązań powiązanych ze stosunkami rzeczowymi ma charakter względnie wiążący (dyspozytywny). Określając kształt umowy oraz obowiązki świadczenia, strony mogą korzystać z normatywnych typów zobowiązań (umowy nazwane) bądź stworzyć umowę nieodpowiadającą typowi ustawowemu (umowy nienazwane, umowy mieszane).

RODZAJ UMOWY	
Umowy nazwane	• umowy o sprecyzowanej postaci opisanej w części szczególnej zobowiązań • ilekroć chcemy zawrzeć taką umowę, możemy posłużyć się kodeksowym wzorcem jej postaci, który powołuje wszystkie elementy konieczne dla takiego kontraktu • przykłady: umowa o dzieło, umowa zlecenia, umowa dostawy, umowa ubezpieczenia, umowa darowizny, umowa leasingu
Umowy nienazwane	• są powszechnie stosowane w obrocie, ale nie odpowiadają żadnej z umów nazwanych, gdyż nie posiadają stałej definicji prawnej • są oparte na uzgodnieniach czynionych przez strony w ramach swobody umów • czasem ustawodawca decyduje o konieczności przekształcenia umowy nienazwanej w nazwaną – umieszcza wtedy jej wzór pośród umów nazwanych (tak stało się np. z umową leasingu, która wcześniej była umową nienazwaną) • przykłady: umowa franchisingu, umowa faktoringu.
Umowy mieszane	• zawierają elementy zarówno umów nazwanych, jak i umów nienazwanych • przy ich analizie należy zachować szczególną uwagę, albowiem wchodzą w grę zestawienia przepisów z zakresu różnych umów

Pani Helena Z. zakupiła przez internet w firmie LOIES Sp. z o.o. duży telewizor wraz z usługami wniesienia go do domu na 6. piętro oraz podłączenia urządzenia do sieci wraz z regulacją wszystkich ustawień. Pani Helena Z. zawarła jedną umowę mieszaną zawierającą elementy umowy sprzedaży oraz usługi.

Granice swobody umów stanowią: natura stosunku, ustawa oraz zasady współżycia społecznego. **[art. 353¹ KC]** Przekraczanie granic skutkuje uznaniem umowy za nieważną w całości lub w części, zgodnie z art. 58 § 1 lub 3 KC.

ROZDZIAŁ

II. Ogólne zasady wykonywania zobowiązań

Zobowiązanie – jako złożony stosunek prawny – powinno być wykonywane zgodnie z obowiązującymi zasadami. Przepisy prawa zobowiązań pozwalają dokładnie ustalić, jak w konkretnej sytuacji powinni zachowywać się dłużnicy i wierzyciele – zwłaszcza że istotne okoliczności występujące w trakcie powstawania zobowiązania mogą się zmienić. Kierowanie się zasadami wykonywania zobowiązań pozwala na końcową ocenę poprawności wykonania zobowiązania oraz wskazania odpowiedzialnych za ewentualne jego niewykonanie czy nienależyte wykonanie.

1. Współdziałanie podmiotów

Dłużnik powinien wykonać zobowiązanie:

- zgodnie z jego treścią (przy analizie treści zobowiązania należy uwzględnić przepisy art. 56 i 65 KC); najważniejsze znaczenie ma kryterium treści zobowiązania – nie można go podważać przez odwoływanie się do celu zobowiązania czy do zwyczaju; **[art. 354 § 1 KC]**
- w sposób odpowiadający jego celowi społeczno-gospodarczemu, zasadom współżycia społecznego i ustalonym zwyczajom.

W taki sposób przy wykonywaniu zobowiązania powinien współdziałać także wierzyciel. Współdziałanie z dłużnikiem jest prawnym obowiązkiem wierzyciela, za który nie przysługuje mu wynagrodzenie. Brak współdziałania przez wierzyciela najczęściej kwalifikowany jest jako zwłoka wierzyciela (art. 486 § 1 KC) i powoduje obowiązek naprawienia szkody.

UWAGA! *Brak współdziałania wierzyciela może spowodować opóźnienie w spełnieniu świadczenia przez dłużnika – nie będzie ono wtedy kwalifikowane na niekorzyść dłużnika jako zwłoka (art. 476 KC). Może też spowodować przyczynienie*

się do szkody, powodując zmniejszenie odszkodowania (art. 362 KC). W skrajnym przypadku świadczenie przy braku współdziałania wierzyciela może stać się niemożliwe, co spowoduje jego wygaśnięcie wobec niemożliwości spełnienia (art. 475 § 1 KC).

Dłużnik obowiązany jest do dokładania staranności ogólnie wymaganej w stosunkach danego rodzaju (tzw. należyta staranność). **[art. 355 § 1 KC]** **Należyta staranność** to obiektywny wzorzec postępowania, przy którego tworzeniu bierze się pod uwagę typ zobowiązania, jego przedmiot i rodzaj stron. Wzorzec odnoszony jest zawsze do konkretnej sytuacji.

Należyta staranność dłużnika bada się w razie niewykonania czy nienależytego wykonania zobowiązania, rozstrzygając o odpowiedzialności odszkodowawczej dłużnika.

Definicja należytej staranności, zawarta w treści art. 355 KC, ma zastosowanie także do czynów niedozwolonych.

UWAGA! Przepisy szczególne uzależniają zaistnienie określonych skutków prawnych od wykazania się przez dany podmiot należyłą starannością (np. art. 527 § 1, art. 609 i 655 KC).

Należyta staranność dłużnika w zakresie prowadzonej przez niego działalności gospodarczej określa się przy uwzględnieniu zawodowego charakteru tej działalności. **[art. 355 § 2 KC]** Prowadzi to do zwiększenia oczekiwań wobec dłużnika i przykładania bardziej surowego wzorca należytej staranności, uwzględniającego tak pożądane cechy jak: wiedza, rzetelność, umiejętność przewidywania, znajomość prawa, uczciwość kupiecka itp.

2. Sposób spełnienia świadczenia

Co do zasady, dłużnik nie musi spełniać świadczenia osobiście. Wierzyciel może żądać osobistego świadczenia dłużnika tylko wtedy, gdy wynika to z:

- treści czynności prawnej (np. art. 738 i 840 KC);
- ustawy;
- właściwości świadczenia (gdy spełnienie świadczenia przez inną osobę nie będzie miało wymaganych cech, np. wykonanie utworu artystycznego). **[art. 356 § 1 KC]**

W powołanych przypadkach, jeżeli dłużnik nie spełni osobiście świadczenia, zobowiązanie nie wygaśnie. Wierzyciel będzie mógł odmówić przyjęcia świadczenia zaoferowanego przez inną osobę i nie popadnie w zwłokę (art. 453 KC).

Katarzyna M. chciała oddać na przechowanie swój zabytkowy drogocenny samochód – obawiając się o jego bezpieczeństwo w trakcie swej podróży dookoła świata planowanej na 3 miesiące. Wybrała w tym celu firmę SeifCar SA z siedzibą w Warszawie. Ponieważ wcześniej miała negatywne doświadczenia, zażądała rozmowy z prezesem zarządu. Katarzyna M. tłumaczyła mu, że spółka SeifCar powinna wykonać zobowiązanie (zachować samochód w stanie nie pogorszonym) samodzielnie, bez oddawania rzeczy na przechowanie innej osobie, albowiem taki obowiązek przewiduje regulacja umowy nazwanej przechowania (art. 840 § 1 KC). Z związku z tym domagała się niezwłocznego okazania jej miejsca i warunków przechowania.

Teatr Lalek „Kukiełka” z Wrocławia zamówił u znanego kompozytora Wiktora Z. trzy utwory muzyczne mające ilustrować przedstawienie przygotowywane na otwarcie sezonu. Kompozytor, zajęty serią koncertów promujących jego nową płytę, nie znalazł czasu na samodzielne przygotowanie zamówionych utworów. Poleciał więc ich stworzenie swojemu bratankowi, Karolowi B., studentowi Akademii Muzycznej w Katowicach. Po otrzymaniu od Karola B. partytur oraz nagrań Teatr Lalek powiadomił Wiktora Z., że nie przyjmuje materiału, a jego zobowiązanie uznaje za niewykonane.

Jeżeli wierzytelność pieniężna jest wymagalna (nadszedł termin, w którym świadczenie miało zostać spełnione), wierzyciel nie może odmówić przyjęcia świadczenia od osoby trzeciej, chociażby działała bez wiedzy dłużnika. Wierzyciel ma obowiązek przyjąć świadczenie, jeśli nie pogorszy to jego sytuacji prawnej (np. z powodu utraty roszczeń z tytułu nienależytego wykonania zobowiązania). **[art. 356 § 2 KC]**

UWAGA! *Wierzyciel nie ma obowiązku przyjmowania świadczenia od osoby trzeciej działającej we własnym imieniu (przy braku upoważnienia do działania za dłużnika).*

3. Klauzula *rebus sic stantibus*

Jeżeli z powodu **nadzwyczajnej zmiany stosunków** spełnienie świadczenia wiązałoby się z nadmiernymi trudnościami albo groziłoby jednej ze stron rażąca strata, czego strony nie przewidziały przy zawieraniu umowy, po rozważeniu interesów stron sąd może, zgodnie z zasadami współżycia społecznego, oznaczyć sposób wykonania zobowiązania, wysokość świadczenia lub nawet orzec o rozwiązaniu umowy. Rozwiązując umowę, sąd może w miarę potrzeby orzec o rozliczeniach stron, kierując się ww. zasadami. **[art. 357¹ KC]** Rozwiązanie to ma zastosowanie do wszystkich typów zobowiązań powstających w drodze umowy.

PRZESŁANKI ZASTOSOWANIA REGULACJI *REBUS SIC STANTIBUS*

po powstaniu zobowiązania występuje nadzwyczajna zmiana stosunków (zmiana stosunków społecznych o charakterze powszechnym, a nie indywidualnej sytuacji strony)	musi mieć charakter normalnie niespotykany, np. klęska żywiołowa, hiperinflacja, masowe upadłości przedsiębiorców
w konsekwencji nadzwyczajnej zmiany stosunków pojawia się nadmierna trudność w spełnieniu świadczenia lub groźba rażącej straty dla jednej ze stron	trudność w spełnieniu świadczenia może mieć charakter faktyczny lub prawny
występowanie związku przyczynowego między zmianą stosunków a utrudnieniami w wykonaniu zobowiązania albo groźną stratą	związek taki należy udowodnić przed sądem
ustalenie, że zawierając umowę, strony nie przewidywały wpływu zmiany stosunków na wykonanie zobowiązania	strony mogły zatem przewidywać nawet nadzwyczajne zmiany, ale nie przewidywały ich wpływu

Każda ze stron zobowiązania może wytoczyć powództwo o zmianę zobowiązania lub o jego rozwiązanie. Wyrok ma charakter konstytutywny (prawnokształtujący).

Strona domagająca się interwencji sądu ponosi ciężar konieczności udowodnienia wszystkich przesłanek koniecznych dla możliwości zastosowania omawianej regulacji.

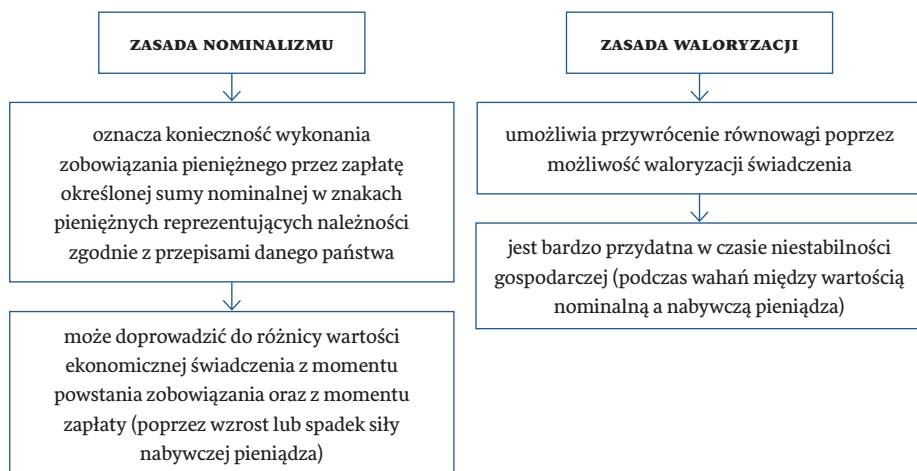
UWAGA! *Gdy sąd modyfikuje zobowiązanie, może zmienić sposób jego wykonania i wysokość świadczenia, ale nie jego rodzaj.*

4. Zasada walutowości

Jeżeli przedmiotem zobowiązania podlegającego wykonaniu na terytorium RP jest suma pieniężna wyrażona w walucie obcej, dłużnik może spełnić świadczenie w walucie polskiej, chyba że ustawa, orzeczenie sądowe będące źródłem zobowiązania lub czynność prawna zastrzegają spełnienie świadczenia w walucie obcej. [art. 358 § 1 KC] Wartość waluty obcej określa się według kursu średniego ogłaszanego przez NBP z dnia wymagalności roszczenia, chyba że ustawa, orzeczenie sądowe lub czynność prawna stanowią inaczej. [art. 358 § 2 KC] W razie zwłoki dłużnika wierzyciel może żądać spełnienia świadczenia w walucie polskiej według kursu średniego ogłaszanego przez NBP z dnia, w którym zapłata jest dokonywana. [art. 358 § 3 KC]

5. Zasada nominalizmu i waloryzacja

Jeżeli przedmiotem zobowiązania od chwili jego powstania jest suma pieniężna, spełnienie świadczenia następuje przez zapłatę **sumy nominalnej**, chyba że przepisy szczególne stanowią inaczej. [art. 358¹ § 1 KC]

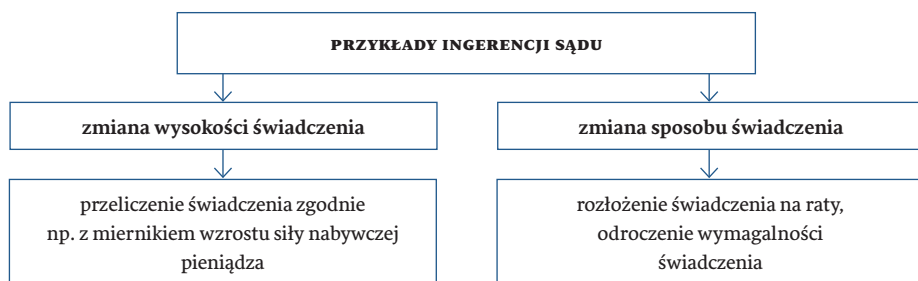
W umowie strony mogą zastrzec, że wysokość świadczenia pieniężnego zostanie ustalona według miernika wartości innego niż pieniądź (np. może to być odniesienie do ceny średniej jakiegoś towaru z danego dnia). **[art. 358¹ § 2 KC]**. Takie zastrzeżenie – zwane **waloryzacją umowną** (umowną klauzulą waloryzacyjną) – ma najczęściej na celu uchronienie wierzyciela przed skutkiem spadku wartości pieniądza.

Kodeks przewiduje też możliwość **waloryzacji sądowej**. Sąd może zmienić wysokość lub sposób spełnienia świadczenia pieniężnego, chociażby było ustalone w orzeczeniu lub umowie, przy łącznym zachowaniu przesłanek:

- działanie sądu nastąpi w razie istotnej zmiany siły nabywczej pieniądza po powstaniu zobowiązania;
- sąd dokona zmiany po rozważeniu interesów stron;
- zmiana będzie zgodna z zasadami współżycia społecznego. **[art. 358¹ § 3 KC]**

Z żądaniem zmiany wysokości lub sposobu świadczenia pieniężnego nie może wystąpić do sądu strona prowadząca przedsiębiorstwo, jeśli świadczenie pozostaje w związku z jego prowadzeniem. **[art. 358¹ § 4 KC]** Należy podkreślić, że takie „pozostawanie w związku” ma szeroki charakter interpretacyjny.

Dnia 20.5.2023 r. przedsiębiorstwo „Ruczaj” Sp. z o.o. zawarło umowę sprzedaży z Karoliną G., na mocy której sprzedawało jej 13 ton kamienia ozdobnego sprowadzanego z Toskanii. Zgodnie z umową Karolina G. miała zapłacić za towar kwotę 145 000 zł po 6 miesiącach od dnia dostawy, która nastąpiła 13.2.2024 r. W 2 miesiące po dostawie sprzedawca przesłał kupującej wezwanie do zapłaty wyższej niż umówiona kwoty 160 000 zł, powołując się na zmianę siły nabywczej pieniądza – zastrzegając ewentualne wystąpienie do sądu z żądaniem zmiany wysokości świadczenia. Karolina G. odpisała, że stanowczo odmawia dokonywania zapłaty w wyższej wysokości. Przede wszystkim zaprzeczyła możliwości skorzystania przez sprzedawcę z planowanego sposobu waloryzacji, albowiem jest on przedsiębiorcą, który swoje interesy powinien był zabezpieczyć w postaci klauzuli umownej, czego nie zrobił przy zawarciu z nią umowy.

Przepisy dotyczące waloryzowania świadczenia (umownego i sądowego) nie uchybiają przepisom regulującym wysokość cen i innych świadczeń pieniężnych.

6. Odsetki kapitałowe

W pierwszej kolejności podkreślić należy, iż od 1.1.2016 r. nowelizacją KC wprowadzono odrębne kategorie odsetek. Odsetki kapitałowe stanowią wynagrodzenie za korzystanie z pieniędzy lub rzeczy zamiennych i są należne w tej samej formie co świadczenie główne. Odsetki za opóźnienie stanowią natomiast rekompensatę za niedotrzymanie przez dłużnika terminu spełnienia świadczenia pieniężnego. Omawiany art. 359 KC dotyczy wyłącznie odsetek kapitałowych od sumy pieniężnej. Podobna regulacja dotycząca odsetek za opóźnienie zawarta jest w art. 481 KC.

Odsetki od sumy pieniężnej należą się tylko wtedy, gdy wynika to z: czynności prawnej, ustawy, orzeczenia sądu lub z decyzji innego właściwego organu. **[art. 359 § 1 KC]** Źródła powstania świadczenia odsetkowego są zatem wyraźnie wskazane.

Odsetki to świadczenie:

- uboczne o charakterze okresowym – nie mają wpływu na wielkość oraz istnienie świadczenia głównego, ale zależą od istnienia zobowiązania głównego; mogą być dochodzone osobno;
- w postaci określonej kwoty pieniężnej lub rzeczy oznaczonych co do gatunku – wysokość odsetek określa się przy uwzględnieniu danej stopy procentowej w stosunku do wielkości kapitału i czasu korzystania z niego. Zapłata odsetek następuje w terminie określonym w umowie, a jeśli